

D • N
28/12 1957

Säkerhetsrådets förfall

Under FN:s verksamhet 1946—1957 har, bortsett från procedurfrågor och inval, 85 beslut fattats i säkerhetsrådet. Av detta antal kom 50 på de tre första åren 1946—1948, endast 35 på de nio åren 1949—1957. Detta visar att, även om mot-sättningar inom FN tidigt fram-trädde, svårigheten att komma till enighet utomordentligt starkt vuxit. En undersökning av besluten klargör till full evi-dens att konflikten öst—väst efter hand blivit alltmera to-tal, i den meningen att den omfattar alltflera områden; un-der senare år har det varit nära nog omöjligt för parterna att enas i någon realfråga.

Självfallet är inte blott anta-let beslut av betydelse; be-dömandet av säkerhetsrådets ställning måste grunda sig ock-så på en prövning av beslutens vikt. Emellertid är det tydligt att under de första åren beslut fattades i åtskilliga viktiga frågor som sedermera förts in i den stora stridslinjen och där-med kommit utanför den zon inom vilka enhällighet mellan stormakterna är tänkbar. Man beslöt, för att ta några exem-pel, en undersökning av situa-tionen i Grekland, liknande undersökningar jämte reköm-mendationer till parterna i konflikten Indien—Pakistan och Holland—Indonesien; framför allt fattades under år 1948 ett antal beslut i syfte att fram-kalla uppgörelser och vapen-stillestånd i Palestina. Särskilt under de senaste åren har de få beslut som fattats merendels haft en relativt teknisk och opolitisk karaktär. Även med hänsyn till beslutens innebörd är det därför ostridigt att sä-

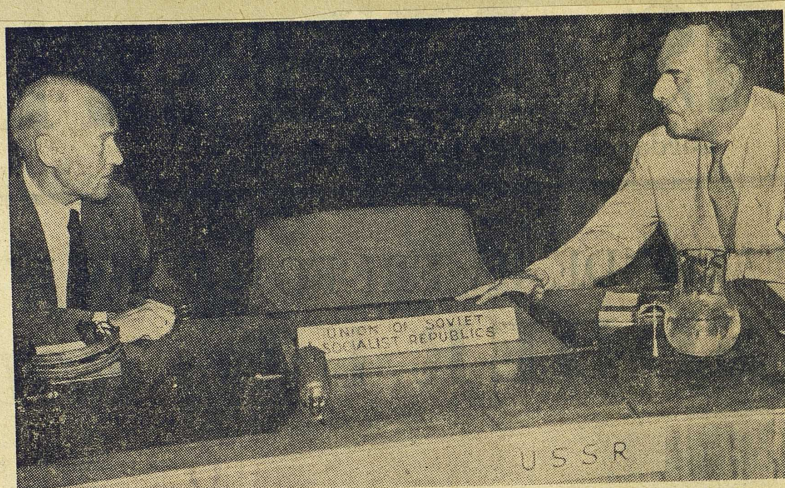
kerhetsrådets handlingsduglig-het starkt minskats.

Förhållandet sammanhänger självfallet nära med använd-ningen från rysk sida av veto-rätten. Sammanlagt har veto-rätten brukats 88 gånger. Vid 48 tillfällen har det gällt in-val, varvid Ryssland sagt nej 47 gånger (dess ståndpunkt har efter hand ändrats). I övrigt har Ryssland inlagt veto 34 gånger, Frankrike ensamt en gång, Frankrike jämte Ryssland en gång, Frankrike jämte Eng-land två gånger (aktionen mot Egypten 1956). USA har aldrig brukat vetorätten, vilket själv-klart sammanhänger med att det nästan alltid haft majoritet för sina förslag.

Situationen har därför blivit att säkerhetsrådet saknar möj-lighet att fatta beslut då så-dana beslut i enlighet med FN:s stadga ter sig mest befo-gade och behövliga. Rådet kan handla, eller rättare resolvera, blott då dess ställningstagande är tämligen likgiltigt. Resolu-tioner mot den fransk-engelska actionen mot Egypten i oktober 1956 föll på dessa staters veto; en resolution mot Rysslands krossande av Ungern föll vid samma tid på ryskt veto. I andra frågor har inkonsekven-sen i säkerhetsrådets politik särskilt starkt markerats. Ara-biska aktioner mot Israel har skyddats av det ryska vetot, medan vid flera tillfällen israe-liska repressalieaktioner för-dömts av rådet.

Vid ett tillfälle har dock rå-det fattat ett klart beslut i ett viktigt och tvistigt ämne: i juni 1950, då man fastslog nord-koreanskt anfall mot Sydkorea och med betydande framgång

FN:s säkerhetsråd diskuterar Koreafrågan i juni 1950. Den ryske delegatens stol står tom.

begärde medlemsstaternas ingripande till Sydkoreas hjälp. Beslutet har stundom påståtts vara ett bevis på säkerhetsrådets handlingsduglighet, så av labours ledare Gaitskell i ett tal under Suezkrisen 1956. FN:s förste generalsekreterare Trygve Lie talar om en konstruktiv tolkning av stadgan, enligt vilken "vetots verkan... avsevärt inskränkts genom att man i praktiken inte betraktat en stormakts röstnedläggelse i säkerhetsrådet som ett veto".

I realiteten är det ostridigt — och i regel erkännes detta — att rådets aktion 1950, den enda då militära maktmedel begärts mot en fredsstörare, inte är på något sätt representativ för rådets ställning och med all säkerhet inte kommer att upprepas. Att rådet kunde fatta beslut berodde helt enkelt på att Ryssland vid denna tidpunkt bojkottade rådet på grund av att inte det kommunistiska Kina fick inträda som

rådsmedlem i stället för Chiang Kai-sheks Formosa. Det var alltså en egendomlig tillfällighet att rådet kunde fungera. Men lika viktigt är att betona att rådets beslut — naturligtvis — inte efterlevdes på sätt stadgan förutser. Blott 15 stater, en fjärdedel av medlemmarna, sände efter hand kontingenter till Sydkorea, och dessa kontingenter var i regel snarare symboliska än militärt vägande; väsentligen var det USA som förde krig. De kommunistiska staterna inom FN protesterade mot beslutet, om hjälp åt Sydkorea och stödde i stället motståndarna — Nordkorea och Kina.

I sin utmärkta översikt över den danska debatten kring FN skriver Haagerup 1956 att säkerhetsrådet, "avsett att bli FN:s viktigaste organ och värds politikens centrum, har nästan fört ett skuggliv". Detta innebär att FN satts ur funktion. Än en gång bör under-

strykas att rådet är skyldigt att ingripa inte bara vid fredsbrott, utan också vid hot mot freden och vid angreppshandling utan krigsförklaring. "Hot mot freden", det är det permanenta tillståndet sedan tio år. Att rådet inte kan göra något är givet, då hotet främst gäller krig mellan dess egna medlemmar och då dessa är engagerade i snart sagt alla tvister i världen.

Tyngdpunkten i FN har därför övergått från det organ som kan besluta till det organ som blott kan diskutera och — utan bindande verkan — resolvera. Lie, som har förmågan att se det mesta vackert, hälsar även denna utveckling med glädje. "Makten har med ett välgörande grepp skiftats över från rådet till den vetofria generalförsamlingen", skriver han. Det är sant, något veto finns inte i församlingen, men inte heller någon beslutanderätt över medlemmarna — en vetorätt vore alltså meningslös.